

Dobszay László

Jeney Zoltán: *Halotti szertartás — Funeral Rite**

A szerző a Schola Hungarica 1979-es felkérésére kórusra és kamaraegyüttesre dolgozta fel (jelentős saját zenei anyagot adva hozzá) a középkori magyar temetési rítusban vissza-visszatérő *Subvenite* szövegét és dallamát. A mű bemutatóját követően született meg egy nagyobb oratórium-kompozíció terve, mely a temetési rítus egészét használná szöveggönyvül. Közel tíz év telt el addig, míg az oratórium első tételei elkészültek, majd a rákövetkező évek során annak rövidebb-hosszabb, önálló részeit —a komponálás előrehaladásának megfelelően— hangversenyeken már megismerhette a közönség. Így 1987-ben egy öttételes összeállítás hangzott el belőle, majd 1994-ben a teljes első rész —*Com-mendatio animae*—, 2000-ben pedig az átdolgozott első rész, a második részből részletek és néhány tétel kivételével a teljes III. rész. 2004-ben az addig bemutatott részek mellett néhány újabb tétel is elhangzott a IV. és V. részből. 2005 nyarára lezárult az egész estét betöltő, méreteiben (közel három óra) és szerkezeti elveiben is a barokk nagyoratóriumokra emlékeztető mű.

A mű szerkezetét a halotti szolgálat régi liturgikus rendje határozza meg, de azt számos egyéb (szólóhangokra, kórusra vagy zenekarra írt) szövegi és zenei anyag gazdagítja. A középkori temetési rítus hat eseménysorozatra tagolódott, s ez határozza meg az oratórium ciklusait is. A haldoklás alatt együtt imádkozó közösség a halál beálltakor „elajánlotta” az elhunyt lelkét (*Com-mendatio animae — Lélekajánlás*). A holttest ellátása után elmondták a halotti vécsernyét (*Vesperae mortuorum — Halotti vécsernye*), majd a holttestet átvitték a templomba. Ott az éjszaka folyamán virrasztó zsolozsmát tartottak (*Vigilia defunctorum — Halotti virrasztás*; ennek maradványaképpen egyes falvakban a mai napig énekelve virrasztanak a házban felravatalozott holttest mellett, sőt Erdélyben a középkori virrasztó zsolozsma elemei is fennmaradtak). A nap folyamán elmondták a Requiem-misét, melyhez a ravatalnál végzett feloldozási szertartás (énekekkel és könyörgésekkel) csatlakozott (*Absolutio — Feloldozás*). Ennek végeztével a halottat körmenetben vitték ki a temetőbe, ahol énekekkel és könyörgésekkel szabályozott rendben megtörtént az elföldelés (*Depositio corporis — Eltemetés*). Végül visszatértek a templomba, s ott a megnyugvás énekei és szövegei zárták a rítust (*Consolatio — Vigasztalás*).

* Az ősbemutató (2005. október 22., Budapest, Művészetek palotája.) műsorfüzetének bevezető tanulmánya.

A rítus szövegei és dallamai tehát olyasféle vezérfonalat adnak, mint például Bach passióiban az eseményeket elbeszélő, bibliai szövegű recitációk. Az az ahhoz kapcsolódó recitativo accompagnato-k, áriák, duettek, kórusok, hangszeres szakaszok azonban Bachnál is a passió zenei-drámai szerkezetének organikus részei; nemcsak a változatosságot és a bibliai egységek elválasztását szolgálják, hanem az azokban ábrázolt objektív tényekhez az egyén és közösség reflexióit fűzik hozzá, az elbeszélés által felkeltett érzelmeket, gondolatokat, asszociációkat jelenítik meg. Ugyanígy épülnek be Jeney oratóriumába is a szerző által válogatott költői szövegek, népzenei anyagok, szóló vagy zenekari hangszeres tételek (ricercarék). Jeney oratóriumában ezek sokszor nem is különülnek el a liturgikus szakaszoktól, hanem trópus-szerűen csatlakoznak hozzájuk (a trópus középkori műfaj, a kanonizált régi liturgikus tételekhez illesztett hozzáadásokat jelenti); máskor liturgikus ének és betét váltakozásával formálódik nagyobb tételegység; sőt a kettő néhol egyidejűleg szólal meg.

A halotti szertartás eredetileg mintegy 6–8 órára nyúlhatott. Az oratórium súríti az anyagot, mintegy keresztmetszetét adja az egész folyamatnak. Az összevonás érintheti a tételrendet (kihagyott tételek), de az egyes tételek belső felépítését is (zsoltárok, olvasmányok szövegének rövidítése).

Ennek ismeretében kövessük végig a mű dramaturgiai felépítését!

*

I. — *Commendatio animae* — Lélekajánlás

A mottó (1. szám, Pilinszky János versére) dramaturgiailag mintegy a halál beálltát jeleníti meg költői módon. Zeneileg egy olyan alaphangsort szólaltat meg, mely a művön végigvonuló szervező erő lesz. A mottó szövegtörédekei a záró ciklusban fognak újra megjelenni.

A halálban résztvevő közösség a haldoklás és halál ideje alatt zsoltárok és olvasmányok recitálásával támogatja végső tusájában a lelket. Ennek rituális anyaga nem szigorúan kötött. Jeney itt a szertartás teljes anyagából választott *antifónát* (2. szám, egy hozzá kapcsolódó, az antifónadallamból kontrapunktikusan kifejlesztett ricercaréval), *zsoltárt* (a szertartás során többször visszatérő, bűnbánati 51/50. zsoltár hosszabb szakasza: 3a) és *olvasmányt* (3b). A halotti szolozsmában leggyakrabban használt bibliai könyv a szenvedéssel és halállal szembe néző Jób története. Az oratórium is innen veszi valamennyi olvasmányának szövegét, de a rítuson túlmenve megszólaltatásukban a három szent nyelvet (héber, görög, latin) kombinálja. Az olvasmányok között a halottért végzett könyörgések hangzanak el, melyekből az oratórium itt egyet idéz (3c); befejezését („konklúzióját”), valamint kiegészítését egy rövid főhással (3e) a következő olvasmány után (3d) halljuk; ez a zsoltározás, olvasás és imádkozás váltakozásának mintegy rögtönzött (nem szigorúan liturgikus) jellegét, sőt akár szinkronitását is érzékelteti. Mindezeket az elemeket az ora-

tórium egyetlen, tagolt tételben egységesíti, s az 50/51. zsoltár rövid visszaidézésével (3f) zárja.

Most következik a ciklust lezáró *Subvenite* responzórium (4. szám). Ez a *Comendatio animae* legfontosabb, liturgikusan immár meghatározott eleme. A tétel visszatér a szertartásban, s akkor új megfogalmazásaival fogunk találkozni. A főrészt (*Subvenite sancti*) betétvers követi (*Suscipiat te*), mely a főrész második szakaszába (*Suscipientes*) torkollik. A második vers (*Requiem aeternam*) után a visszatérésben főrész tovább rövidül (*Offerentes eam*). A tételt hangszeres elő- és utójáték keretezi (visszatér a nagyobb belső szakaszok után is), saját hangszerelésű interludium tartozik a főrész minden megjelenéséhez és fuvola-hárfa duett a verzusokhoz.

II. — *Vesperae mortuorum* — Halotti vécsernye

A halotti zsolozsma alkonyati imaórája egyszerű szerkezetű: lényegét nézve csupán öt, antifónával keretezett zsoltárból, majd a nagyantifónával bevezetett Magnificatból (Mária hálaéneke Lukács evangéliumában) áll. Az oratórium a teljes órát egyetlen nagy tételbe, cimbalom-ritornellóval tagolt *ricerca*-reba foglalja össze. Az öt antifóna (5a, 5c, 5e, 5h, 5k) és a Magnificathoz tartozó nagy-antifóna (5n) mindegyikéhez szorosan kapcsolódik a cimbalom-ritornello állandóan módosuló visszatérése.

Ugyanakkor mindegyik antifónához tropus-szerűen illeszkedik egy-egy népi *virrasztóének*, melyet a szerző Lajtha László Sopron-megyei gyűjtéséből válogatott (5b, 5d, 5f, 5g; e helyen két virrasztóének követi egymást a ritornellel elválasztva, azután: 5j, 5m). A virrasztóének most az antifónákhoz tartozó zsoltárokat is helyettesítik; minthogy azokból — az oratórium túlnövekedés és szétdarabolódását megakadályozandó — csak kettő jelenik meg az oratóriumban, a negyedik antifónához tartozó 129/130. (5i szám) és az ötödikhez tartozó 137/138. (5l) zsoltár.

Az oratórium a Magnificatot is elhagyja, viszont mintegy a szertartás lezárulta után magára maradó gyászoló hozzátartozó siralmaként a ciklust Weöres Sándor *Mária siralma* és a ritornello utolsó visszatérése fejezi be (5o).

A ciklus erénye, hogy a sok rövid elem számos zeneszerzői eszközzel s nagy erővel egységesített szerkezetben jelenik meg.

III. — *Vigilia defunctorum* — Halotti virrasztás

A hosszú virrasztózsolozsmát az oratórium természetesen csak tömörítve tudja megjeleníteni. Az eredeti rítus az invitatoriummal, vagyis egy meghívó zsoltárral (94/95) kezdődött, melyet a *Circumdederunt* antifóna keretezett (az antifóna oly nagy hatású volt, hogy a magyar nép a temetést hosszú időn át ezzel azonosította — és a temetés lakodalmi paródiáiban is ezt idézte). Ezután három zsoltár következik, mindegyik a maga antifónájával, ezután a zsoltároktól a Miatyánkkal elválasztva három olvasmány, mindegyik saját respon-

zóriumával befejezve. Ezt a 3+3 tételes egységet nevezték nokturnusnak. A hosszabb virrasztásokban három ilyen nokturnus követte egymást. S mivel az éjféli után kezdődött virrasztásban rendszerint el is ment az éjszakának nagyobb része, a hajnali imaóra (laudes) szolgált befejezésül. Annak szerkezete a vesperáshoz (vecsernyéhez) hasonló: 5 zsoltár antifónáival, majd nagyantifóna, s hozzá a Benedictus (Zakariás hálaéneke Lukács evangéliumából) és néhány független zsoltár és könyörgés.

Mit tartalmaz mind ebből Jeney oratóriuma, s mit ad hozzá a liturgikus anyaghoz?

A meghívó zsoltárból (Invitorium) a *Circumdederunt* antifóna és a zsoltár első verse jelenik meg (6. szám). Ezután az egyetlen nokturnus három antifónáját és a hozzájuk tartozó (de itt rövidített) zsoltárokat halljuk: Az 5. zsoltárból az antifóna és nyolc vers (7a-b), a 6. zsoltárból az antifóna és hat vers (8a-b), a 7. zsoltárból az antifóna és kilenc válogatott vers (9a-b) kapott helyet az oratóriumban.

A zsoltáros és olvasmányos szakaszt a *Pater noster* (Mi Atyánk) recitációja választja el egymástól (10. szám).

A túlsúlyosság elkerülésére csupán egyetlen olvasmány + responzorium került a műbe. A Jób könyvéből idézett verseket a három énekes most a három szent nyelv egyidejűleg énekelt változatában mondja. A komplikált zenei szövetű *olvasmányt* (11.) a gregorián *responzorium* egyszerűbb letétje (12.) követi, majd mintegy további reflexióként egy négyzólamú hangszeres *ricercare* szólal meg, mely így elválasztja egymástól a virrasztást és a hajnali zsolozsmát (13.)

A laudesből (hajnali zsolozsmából) az első *antifónát* (14. sz.) és a hozzá tartozó nagy *bűnbánati zsoltárt* (50/51; 15. szám) halljuk, ezúttal héberül, de szólóban, bármely kíséret nélkül (a szerző saját dallamán). A többi zsoltárt elhagyva a ciklus utolsó kötelező liturgikus tétele az *Absolve* nagyantifóna 12-zólamú feldolgozása (16. szám.) (A hozzá kapcsolódó *Benedictus*, vagyis Zakariás éneke itt elmarad).

A órához azonban a régi szokás szerint független zsoltárok, könyörgések járultak, melyek kijelölése a középkori rítusokban sem volt megállapodott. A zeneszerző kompozíciós és dramaturgiai okból két tételt emelt ide: *Ezekiás énekét* Izaiás könyvéből (17. szám; eredetileg a negyedik zsoltár helyén állna a laudesben), valamint összegző jelleggel a korábban már hallott *129/130. zsoltárt* (18. szám).

Címfelirata szerint is a Bach-passiók korál-reflexióinak szerepét tölti be a ciklus végére illesztett Tandori-vers megzenésítése (*Choral*, 19. szám) négyzólamú kórusra.

IV. — *Absolutio* — *Feloldozás*

A templomban felravatalozott holttest fölött misét mondtak, majd a ravatalhoz vonulva rezponzóriumok és könyörgések esedeztek a halott bűneinek föloldozásáért.

A mise helyét az oratóriumban csupán egyetlen emblemikus tétel jelzi: a *Requiem* kezdő ének (introitus, 20. szám). Egy átmenet közben, a ravatalhoz vonuláskor, mintegy a résztvevők érzelmeinek ad hangot az oratóriumba illesztett ária (21. szám; *Weöres Sándor sirató-éneke*), melyet a kórus által énekelt liturgikus fohász (*Lux perpetua*) terel vissza a rituális mederbe.

Az *absolutio*: rezponzóriumok és könyörgések váltakozása. Az első könyörgés (*Non intres* 22. szám) metrizált recitáció. Ezt a *Subvenite* rezponzórium (23.) tömörített visszatérése követi. A következő oráció (*Deus cui omnia vivunt*, 24. szám) a recitációs tónus kétszólamú változataként szólal meg. A *Ne recorderis* rezponzórium (25.) bár metrizálva, de dallamilag pontosan idézi a gregorián cantus firmust. A recitációs tónus három szólamban hangzik a *Fac quaesumus* könyörgés alatt (26.). A magyarországi dallamhagyomány egyik leghatásosabb tétele a —rendkívüli módon hét betéttal ellátott— *Libera me Domine* rezponzórium (27. szám; az újkorban csupán ennek rövidített, versbe szedett változata maradt meg az egész *absolutio*s szertartásból, melyet éppen ezért gyakran neveztek „Liberának”, az előtte álló szertartást pedig „liberás misének”). Ezután a recitációs tónus négyyszólamú alkalmazásával olvasott *Absolve quaesumus* könyörgés (28.) zárja a szertartást.

Az oratórium azonban itt ismét hangot ad az egyéni reflexiónak, most egy bachi korál-ária parafrázisával. Végül az *In paradisum* antifónával a menet megindul a holttesttel a templomból a temetőbe. A gregorián dallamot proporciós eltolódásokkal énekli a női kar, felidézve ezzel azt a különös hanghatást, melyet a körmeneteken résztvevő néptömegetől hallunk, midőn ugyanazt a dallamot a hosszan elnyúló sor egymástól eltolódva énekli.

V. — *Depositio corporis* – *Eltemetés*

Az előző ciklus végén mintegy a templomban figyeltük, hogyan tűnik el a holttestet vivő menet. Most a temetőben vagyunk, s látjuk a menet közeledését. A Laura Romani költeményére készült lassú tétel (*Il silenzio dei morti*, 31. szám) dramaturgiaiilag a néma és üres temetőbe visz. Az „Aus tiefer Not” korál motívumaiból szőtt *Ricerca* (32a.) talán a harangszóval közeledő menetet is megjeleníti. Ez egyben bevezetője a hasonló gondolatkörben mozgó Orbán-vers áriájának (*Hallod-e te sötét árnyék*, 32b.).

Ezután az oratórium sűrítve ugyan, de ismét a halotti szertartás menetét követi. A középkori szertartás lényegét az elföldelés cselekménye adja, melyet két párhuzamos sorozat kísért: a pap halkán mondott könyörgései és azok az antifónák és zsoltárok, melyeket „in persona defuncti”, vagyis a halott nevében énekelnek, tehát mintegy a halottnak az adott cselekményhez fűzött fohá-

szát mondják ki. A három eseménysor (az elföldelés cselekménye és zajai, a papi könyörgések és az antifónák sorozata) egyidejűleg folyik. Az oratóriumban ez így jelenik meg:

Először a pap áldást mond a sírhelyre (*Deus qui fundasti*, 33. szám), Közben az antifóna a halott nevében kéri sírhelyének megnyitását (*Aperite mihi* és 117/118. zsolttár, 34a–b–c).

A koporsót a sírhely fölé emelik, az ének mintegy értelmezi a helyzetet: nem búcsúzás, hanem átmenet ez, a sír valójában kapu, a halott pedig vágyakozik arra, eljusson „a Csodálatos lakóhelyére” (*Ingrédia*, 41/42. zsolttár, 35a–b).

Megkezdik a holttest lebecsátását, miközben ő azt énekli: „Itt lesz nyugalom, itt lakom, mert ezt választottam” (*Haec requies*, 131/132. zsolttár, 36a–b).

A koporsó eléri a sírbolt fenekét, megkezdődik az elföldelés s ezt az ének azzal kommentálja, hogy bár földből vétetett s oda tér vissza, bízunk abban, hogy az utolsó napon onnan újból felkél (*De terra plasmasti* és 138/139. zsolttár, 37a–b).

Az elföldelés közben az ének kedvező ítéletet vár és kér a meghaltaknak (*Non intres* és 101/102. zsolttár, 38a–b).

A temetés befejezéséül a feltámadásról szóló antifóna (*Ego sum resurrectio*, 40a) és a *Nunc dimittis* („Most bocsátod el ...”, Simeon hálaéneke Lukács evangéliumából) következik. Az oratórium ennek latin és orosz nyelvű változata közé illeszti a zárókönyörgést (40b, 41a–b).

A gyászolók megindulnak vissza a templomba, e közben a kórus responzóriumot énekel (*Memento mei*, 42. szám), s többedszerre, a 129/130. zsolttárt recitálja (*De profundis*, 43. szám) Az oratórium itt zeneileg is visszautal a III. ciklus lezárására.

A ciklust bevezető három tétel dallamilag is önálló. A szertartási részben az antifónák és a Memento-responzórium gregorián dallamokat fejleszt sokszólamú kompozícióvá, az orációk és a záró *De profundis* a korábbi megismert „mozgott recitáció” technikáját alkalmazzák.

VI. — *Consolatio* — Vigasztalás

Az utolsó ciklus különös befejezést ad az oratóriumnak: a pszichológiai szét-töredezés és zenei-strukturális összefoglalás jár együtt, ahogy azt a mű tematikája meg is kívánja. A temetés végével a jelenlévők részint elszélednek, de ha visszatérnek is a templomba, magukra maradnak emlékeikkel, érzelmeikkel; s az elbékélés e fájdalmas módjának csak rövid időkre ad szilárd formát a liturgia. Az oratórium pedig a mű korábbi részleteinek (olykor töredékeinek) és új anyagoknak egyesítésével, nagyvonalú szintézisével biztosít — a szakaszok lerövidülése ellenére — katarktikus egységbe foglalást.

A 44. tétel (*Kosztolányi-idézetek*) költői szövegei töredékek, mintegy lenyomatai a halálesettel és temetéssel összeavart érzelmeknek. A 45. tétel többféle elemről összeállított, a mottó zenéjét visszaidéző, zeneileg egységesített *ricercare*. Eleje még az előző tétel költői anyagához kapcsolódik, utalva a mű mot-

tójának szövegelemeire is (*Hol volt, hol nem volt*, 45a). A heves befejezésnek mintegy hosszú kicsengése a templomban elhangzó első könyörgés (*Exauditor omnium*, 45b). A ciklus központi tétele a Jób könyvéből vett *Si bona* rezponzórium, mely az Úr akaratának elfogadását hangsúlyozza (45c). A tétel pontosan idézi, de egy élő előadás alapján metrikai keretbe szabályozza a gregorián dallamot. Az előző könyörgés konklúziója és rövid fohász (45d) után Szép Ernő versének felidézésével ismét az egyéni lírai eszmélkedés kap hangot (45e). Utoljára halljuk a bűnbánati zsoltárt (50/51.), melynek végzavába még beszövídik a Mottó utolsó töredéke (45f).

A ciklus és egyben az egész oratórium lezárása ismét egy korálszerű tétel, az ókeresztény költő, Prudentius vigasztaló himnuszának négy versszaka (*Iam maesta quiesce querela*, 46. szám). A zenei anyag leegyszerűsödik: az 1–3. versszakban a szerző dallama uniszónó hangzik, majd ennek zenekari utóhangját egy fontos zárókönyörgés követi, a műben többször alkalmazott recitáló technika szerint előadva. A *Prudentius-himnusz* utolsó versszaka együtt hangzik a szertartást záró búcsúfohással: „Nyugodjék békességben” (47. szám).

*

Az oratórium zenei anyaga a szertartáshoz tartozó gregorián dallamok feldolgozása mellett elsősorban a mottóban bemutatott 128 hangból álló hangsorra épül, melynek egyik fő jellegzetessége, hogy állandó belső mozgása, kromatikája ellenére szilárd *d* tonalitással rendelkezik. E hangsor különböző tükrözései, fordításai, metszetei alkotják a legtöbb zsoltár anyagát.

A másik réteg egy olyan 64 hathangú skálából álló „pseudomodális” rendszer, mely két hiányos (6–6 hangból álló), egymást tizenkét hangra kiegészítő görög skálából, valamint abból a 62 származékhangsorból áll, melyek a két eredeti skála egymás irányában történő fokozatos áthangolásából nyerhetők. Ez a hangkészlet jelenik meg pl. a *Pater noster* tételben, az orációkban, a *Nunc dimittis*ben (41a) vagy a Prudentius-himnuszban, ill. az annak versszakai közé ékelődő zenekari közjátékban.

A harmadik réteg „objet trouvé”: abból kiindulva, hogy a 129/130. zsoltár kezdősora (*De profundis clamavi ad te Domine*) 12 szótagból áll, a zsoltárra épülő tételek zenei anyaga idézi az *Alef – Hommage à Schönberg* c. zenekari darab kódáját (1972). Ennek az anyagnak a különféle metszetei készítik elő a zsoltár első megjelenését a II. részben s alkotják a virrasztó énekek kíséretének hangkészletét.

A „pseudomodális” hangkészlet mellett megjelenik egy „pseudo”-dallamkészlet is: az *Én imádoztam* (21. szám) gregorián jellege, a *Mária siralma* (5o) dallamszerkezete, vagy a *Hallod-e te, sötét árnyék* (32b) széki lassút idéző ritmikája és dallamszerkezete, valamint a VI. rész *Lamento*-ja sorolható ide. Ilyennek tekinthető, amikor a mottó hangsorából alakult dallamfoszlányok gregorián recitációkként jelennek meg. A *Canticum Simeonis* (41c) tenor szólója a pra-

voszláv „Blazsennaja” dallamok mintájára íródott (a szólót kísérő kórus hangkészlete „pszeudomodális”).

A gregorián dallamok több esetben maguk is változatos transzformációkon esnek át: saját fordításaik, tükreik képezik az eredeti dallamok ellenpontjait. A legkomplexebb példa: az *Absolve Domine* (16. szám), melynek a 16 szólamú kórus 4x4 szólamú proporciós kánonjának összes szólama az eredeti gregorián dallamot énekli: 4-4 különböző hangmagasságon az alapdallamot, annak tükrét, rákját és tükörrákját.

Végezetül: némely tétel hangkészletét a Jeney korábbi darabjaiban is többször használt „fekete dobozos” eljárások valamelyike generálja (betűk hanggá történő átírása, ún. egyértékű transzformációk stb.)

Összességében a teljes mű hangkészlete olyan tizenkétfokúság, amelyben a mottó tonális szerkezete mintegy „archaizálja” a tizenkétfokúságot is, nyitottá téve azt a gregorián modalitása irányába is. A tizenkétfokúsághoz történetileg szorosan kapcsolódó szerializmus itt —esetenként— mint módszer van jelen.

*

A rituális szöveganyag gyakran magával hozza gregorián dallamát is. A gregorián dallamok teljesen átszövik az oratóriumot, de —éppúgy, mint például Palestrina gregorián-idézeteiben— a mű sokkal több, mintsem kísérettel ellátott cantus firmus. Az idézett dallamok mindenestől beilleszkednek egy bonyolult XX. század végi zenei anyag szövetébe, gyakran lesznek a jellegzetes kortárszenei technikák, témakezelési eljárások alapmotívumaivá. Nemcsak vertikálisan (a dallammal együtt hangzó többi szólam révén), hanem horizontálisan is (a tételrészek váltakozásának, egymásba fejlődésének, egyes részek visszatérésének logikája szerint) egy nagy kompozíciós tervbe illeszkednek. A gregorián dallamok ilyen fajta befogadását az teszi lehetővé, hogy elemi zenei anyaga, kis hangterjedelmű motívumkészlete, modális, vagy éppen premodális jellege egy képlékeny, sokféleképpen értelmezhető cantus firmust kínál, nem ütközik ki tehát a tőle erősen különböző textúrából sem.

*

Az utóbbi években kevés ilyen nagytetű mű keletkezett Magyarországon. Ez nem csak méreteire gondolva igaz, hanem tágasságára, a költői és zenei világnak sokféleségére is. E sokféleség azonban nagy egységesítő erővel jelenik meg, s így elkerüli bármiféle eklekticizmus veszélyét. Ebben az összefüggésben rá kell mutatnunk a mű három fontos tulajdonságára:

Igen gazdag költői és zenei hagyaték épült be az oratóriumba. Magyar népi szövegek, a kortárs magyar és külföldi költők versei kaptak helyet a halotti szertartás által kijelölt keretben. Bár a zene mindvégig „korunk zenéje”, és Jeney zenéje egységes zenei elgondolás eredménye, mégis befoglalt énekelt és hangszeres népzenei emlékek, a gregorián és gregorián-ihletett saját dalla-

mok, a keleti egyházzene, a középkori kompozíciós technikák, a németalföldi és a bachi ellenpont, a XX. századi zeneszerzés számos technikai és stílári eleme, valamint a közelmúlt zenei nagyjainak szóló homage-ok nemcsak a történeti hagyaték iránti posztmodern magatartást tanúsítják, hanem a témához illő egyetemességet is sugároznak.

A sokféle emlékanyag és hivatkozás nem teszi a művet heterogénné. A szilárd zenei alkattal együtt egy nagyvonalú drámai szerkezet jött létre, mely a részek szerves egybekapcsolódását lélektanilag is, zeneileg is lehetővé teszi. Míg az utóbbi évtizedek zeneszerzésében gyakori, hogy a szerkezeti egység elérése érdekében a zeneszerző egyetlen anyag összes mutációját bemutatva alkotja meg a nagy formát, oratórium műfaja és mérete megkívánta egy nagyobb, dramatikus (olykor szinte operai) alkat kialakítását.

Ha a kortárs zenei alkotásokkal, sőt magának a szerzőnek más alkotásaival is egybevetjük az oratóriumot, azoktól különbözőnek fogjuk találni a szellemi és érzékletes elemek új egyensúlyát is. Születtek olyan művek korunkban, melyek témát, programot, szöveget akarnak nagy érzelmi-hangulati erővel megjeleníteni. A vezető kortárs zeneszerzés azonban inkább puritán irányban haladt: eszköztárát körülhatárolva igyekezett a zeneművek szellemi, értelmi, technikai koncentrátságát növelni, s ezzel egy fegyelmezett, objektív hangszerkezeteket alkotni, akár még a szárazság látszatát is vállalva. Jeney oratóriuma is egységes tonális-formai szerkezetbe foglalja a hatalmas méretek közt megjelenő vegyes anyagot, de ugyanakkor teret enged a nagy ellentéteknek, hangulati különbségeknek, érzékletes megjelenítéseknek, hatásos hangszerelésnek. A szellemi építményt ez nem veszélyeztette, viszont kegyes gesztust tett a hallgatónak, aki így könnyebben találja meg a maga vezérfonalát, könnyebben talál kapcsolódási pontokat, jobban érzékeli a tematika és zene kapcsolatait, egy szóval, fogékonyabb lehet a mű üzenetére.

A 276skk. oldalakon teljes terjedelmében közöljük a szövegek könyvet az idegen nyelvű részek magyar fordításával együtt. A fordításokat (részben meglevő, liturgikus szövegek felhasználásával) Dobszay László, Déri Balázs és Földváry Miklós készítette.

*A kéziratok és a partitúraoldalak közlésének lehetőségét a Szerzőnek köszönjük.
(A Szerk.)*

No 1. Motto [sul testo di János Pilinszky]

JENEY Zoltán

Recitativo

♩ = 94-106

Baritono solo *mp*

Hoi - volt, hol nem volt, élt egy - szer egy ma - gá - nyos far - kas.

Ma - gá - nyo - sabb az an - gya - lok - nál. El - ve - tő - dött egy - szer egy fa - lu - ba, és

be - le - sze - re - tett az el - ső ház - ba, a - mit meg - lá - tott.

Már a fa - lát is meg - sze - ret - te, a kő - mü - ve - sek

si - mo - ga - tá - sát, de az ab - lak meg - ál - lí - tot - ta. A

szo - bá - ban em - be - rek ül - tek, Is - te - nen kí - vül

so - ha sen - ki i - lyen szép - nek nem lát - ta ő - ket.

mint ez a tisz - ta - szi - vu ál - lat. Éj - sza - ka az - tán

be - is ment a ház - ba, meg - állt a szo - ba kö - ze - pén.

>nem moz - dult on - nan so - ha töb - bé, Nyí - tott szem - mel állt

e - gész éj - sza - ka, s reg - gel is, nu - kor a - gyon - ver - ték.

No 27-Responsorium: Libera me Domine

1 *f* $\bullet = 104$

Cono
maschile

Li - be - ra me. Do mi - ne, de mor - te a -

5

ter - na in di - e il - la tre - men - da,

9

quan - do ca - li, mo - ven - di sunt et ter - ra. I. De - us, vi - ta

I. Commendatio animae

1. Motto

Hol volt, hol nem volt,
élt egyszer egy magányos farkas.
Magányosabb az angyaloknál.

Elvetődött egyszer egy faluba,
és beleszeretett az első házba, amit meglátott.

Már a falát is megszerette,
a kőművesek simogatását,
de az ablak megállította.

A szobában emberek ültek.
Istenen kívül soha senki
ilyen szépnek nem látta őket,
mint ez a tisztaszívű állat.

Éjszaka aztán be is ment a házba,
megállt a szoba közepén,
s nem mozdult onnan soha többé.

Nyitott szemmel állt egész éjszaka,
s reggel is, mikor agyonverték.

2. Antiphona: Exsultabunt Domino ossa humiliata

Exsultabunt Domino ossa humiliata.

3. Ricercare sopra il Motto a 5 voci

a) Psalmus 50/51: Miserere mei Deus*

1. Miserere mei, Deus: secundum magnam misericordiam tuam.
2. Et secundum multitudinem miserationum tuarum: dele iniquitatem meam.
3. Amplius lava me ab iniquitate mea: et a peccato meo munda me.
4. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco: et peccatum meum contra me est semper.
7. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: et in peccatis concepit me mater mea.
11. Averte faciem tuam a peccatis meis: et omnes iniquitates meas dele.
12. Cor mundum crea in me, Deus: et spiritum rectum innova in visceribus meis.
13. Ne proicias me a facie tua: et spiritum sanctum tuum ne auferas a me.
14. Redde mihi laetitiam salutaris tui: et spiritu principali confirma me.

I. Lélekajánlás

1. Mottó

(Pilinszky János: részlet a Sötét mennyország
KZ Oratórium - ből)

2. Antifóna

Örvendeznek majd az Úrnak megalázott csontjaim.

3. Ötszólamú ricercare a Mottó zenéjére

a) Az 50/51. zsoltárból

1. Könyörülj rajtam, Isten, a te nagy irgalmaságod szerint.
2. És a te könyörületednek sokasága szerint töröld el az én gonoszságomat.
3. Moss meg engem teljességgel az én gonoszságomból, és bűnömből tisztíts meg engem.
4. Mert ismerem az én gonoszságomat, és szemem előtt van az én bűnöm mindenkor.
7. Mert íme, már gonoszságban fogantattam, és bűnben fogadott engem anyám.
11. Fordítsd el orcádat bűneimtől, és töröld el minden gonoszságomat.
12. Tiszta szívet teremts bennem, ó, Isten, és az igaz lelket újítsd meg bensőmben.
13. Ne vess el engem orcád elől, és szent lelket ne vond meg tőlem.
14. Add vissza nekem a te üdvösségednek örömét, és készséges lélekkel erősíts meg engem.

* A zsoltárok versszámozását nem a Vulgata, hanem a liturgikus használat szerint adjuk meg.

17. Domine, labia mea aperies: et os meum annuntiabit laudem tuam.

20. Benigne fac, Domine, in bona voluntate tua Sion: ut aedificentur muri Ierusalem.

b) Lectio

: פני חמרמרה מני־בכי ועל עפעפי צלמות
: על לא־חמס בכפי והפלתי זכה
: ארץ אל־תכסי דמי ואל־יהי מקום לזעקתי
(Job 16,16–18)

ἐγὼ δὲ ἐπέχων ἀγαθοῖς, ἰδοὺ συνήνητήσαν μοι
μᾶλλον ἡμέραι κακῶν. ἡ κοιλία μου ἐξέξεσεν καὶ
οὐ σιωπήσεται. προέφθασάν με ἡμέραι πτωχείας,
στένων πεπόρευμαι ἄνευ φιμοῦ
(Job 30,26–28)

Cutis mea denigrata est super me, et ossa mea aruerunt prae caumate. Versa est in luctum cithara mea, et organum meum in vocem flentium. (Job 30,30–31)

c) Oratio: Tibi Domine commendamus

Tibi, Domine, commendamus animam famulitui, fratris nostri, ut defunctus saeculo tibi vivat et quae per fragilitatem carnis mundanae conversationis prae commisit peccata, tu venia misericordissimae pietatis absterge. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

d) Lectio (Job 1,21)

ערם יצתי מבטן אמי וערם אשוב שמה יהוה
נתן ויהוה לקח יהי שם יהוה מברך:

γυμνὸς ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρὸς μου. γυμνὸς
καὶ ἀπελεύσομαι ἐκεῖ· ὁ κύριος ἔδωκεν. ὁ κύριος
ἄφειλατο· ὡς τῷ κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτως καὶ ἐγένετο·
εἶη τὸ ὄνομα κυρίου εὐλογημένον.

Nudus egressus sum de utero matris meae et nudus revertar illuc. Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum.

e) Oratio: Suscipe Domine

Suscipe, Domine, servum tuum in locum sperandae sibi salvationis a misericordia tua! Amen.

f) Psalmus 50/51: Miserere mei, Deus

1. Miserere mei, Deus: secundum magnam misericordiam tuam.

2. Et secundum multitudinem miserationum tuarum: dele iniquitatem meam.

17. Uram, nyisd meg ajkaimat, és szám a te dicséretedet hirdeti.

20. Cselekedj kegyesen, Uram, Sionnal jóakarod szerint, hogy megépüljenek Jeruzsálemnek falai.

b) Olvasmány (héber, görög és latin nyelven)

Orcám a sírás miatt sárossá lett, és szemeimre a halálnak árnyéka szállott. Noha gonoszság nem találtatott a kezemben, és az én Istenem előtt való könyörgésem tiszta. Föld, ne takard be az én véretem, s ne engedd, hogy könyörgésem helyet már ne találjon. (Jób 16,16–18)
Rám, ki jót vártam, gonosz következett, ki világosságot reménylettem, homályosság szállt reám. (Jób 30,26–28)

Bőröm megfeketedett, és csontjaim elégnék a nagy szárazsztó hőségtől. Hegedűm sírásra változott, és orgonám a jajgatás szavára. (Jób 30,30–31)

c) Könyörgés

Neked ajánljuk, Urunk, e szolgálóknak, a mi testvérünknek lelkét, hogy meghalván e világnak már neked éljen, és amit a világban testi gyengesége miatt vétkezett, azt törölje el atyai könyörületednek bocsánata. Krisztus Urunk által. Amen.

d) Olvasmány (héber, görög és latin nyelven)

Mezítlen jöttem ki anyámnak méhéből, és mezítlen térek vissza. Az Úr adta, az Úr elvette, áldott legyen az Úr neve. (Jób 1,21)

e) Könyörgés

Fogadd be, Uram, a te szolgálódat az üdvösség helyére, melyet a te könyörületességedtől magának remél! Amen.

f) Az 50/51. zsoltárból

1. Könyörülj rajtam, Isten, a te nagy irgalmaságod szerint.

2. És a te könyörületednek sokasága szerint töröld el az én gonoszságomat.

4. Responsorium: Subvenite

Subvenite, sancti Dei, occurrere angeli Domini,
 * suscipientes animam eius, offerentes eam in
 conspectu Altissimi. V) Suscipiat te Christus,
 qui vocavit te, et in sinu Abrahae angeli
 deducant te. * Suscipientes ... V) Requiem
 aeternam dona ei Domine et lux perpetuam
 luceat ei. * Suscipientes ...

II. Vesperae mortuorum**5. Ricerare sopra il Motto a 8 voci****a) Antiphona: Placebo Domino**

Placebo Domino in regione vivorum.

b) Oh, jaj, jaj, félek

Ó, jaj, jaj, félek!

Igen rettegek.

Jaj, mit műveljek,

Hová rejtőzsek,

Mit látok?

c) Antiphona: Heu mihi

Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est.

d) Ím, látod világ voltát

Ím, látod világ voltát,

Hirtelen változását,

Testednek hervadását,

A halál kemény voltát.

e) Antiphona: Dominus custodit

Dominus custodit te ab omni malo, custodiat
 animam tuam Dominus.

f) Már elmégyek az örömben

Már elmégyek az örömben,

Paraditsomnak kertében

Lészek Istennek kedvében.

g) Ó, jaj, jaj, félek!

Ó, jaj, jaj, félek!

Igen rettegek.

Jaj, mit műveljek,

Hová rejtőzsek,

Mit látok?

**h) Antiphona: Si iniquitates observaveris
Domine**

Si iniquitates observaveris, Domine, Domine,
 quis sustinebit?

4. Elajánló rezponzorium

Jöjjetek, Isten szentjei, siessetek, az Úrnak angyalai,
 * fogadjátok az ő lelkét, és vigyétek a Fölséges színe elé. *Verzus:* Fogadjon be téged Krisztus,
 aki meghívott téged, és az angyalok vezessenek téged Ábrahám kebelébe. * Fogadjátok ...
Verzus: Adj, Uram, neki örök nyugodalmat, és az örök világosság fényeskedjék neki. *
 Fogadjátok ...

II. A halotti vecsérnye**5. Nyolcszólamú ricerare a Mottó zenéjére****a) Antifóna**

Az Úr színe előtt járok az élők földjén.

b) Virrasztó népének

(Sopron megyei virrasztóénekek;

ed. Lajtha László)

c) Antifóna

Jaj nékem, mert hosszúra nyúlik zarándokságom ideje.

d) Virrasztó népének

(Sopron megyei virrasztóénekek;

ed. Lajtha László)

e) Antifóna

Az Úr megőriz téged minden gonosztól, őrizze meg az Úr a te lelkedet.

f) Virrasztó népének

(Sopron megyei virrasztóénekek;

ed. Lajtha László)

g) Virrasztó népének

(Sopron megyei virrasztóénekek;

ed. Lajtha László)

h) Antifóna

Ha a gonoszságokat számon tartod, Uram,
 Uram, ki áll meg akkor teelötted?

i) **Psalmus 129/130: De profundis clamavi ad te** i) **A 129/130. zsolnárból**

Domine

1. De profundis clamavi ad te, Domine: Domine, exaudi vocem meam.

2. Fiant aures tuae intendentes: in vocem deprecationis meae.

3. Si iniquitates observaveris Domine: Domine, quis sustinebit?

4. Quia apud te propitiatio est: et propter legem tuam sustinui te, Domine.

j) Életadó halál ura

Életadó halál ura,

Szünjék meg kezéd ostora,

Mert elromlik földnek pora,

Ha nem juthat irgalmadra.

k) Antiphona: Opera manuum tuarum

Opera manuum tuarum ne despicias.

l) Psalmus 137/138: Confitebor tibi Domine in toto corde meo

1. Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo: quoniam audisti verba oris mei.

2. In conspectu angelorum psallam tibi: adorabo ad templum sanctum tuum, et confitebor nomini tuo.

9. Dominus retribuet pro me, Domine, misericordia tua in saeculum: opera manuum tuarum ne despicias.

Requiem aeternam dona eis, Domine. Et lux perpetua luceat eis.

m) Tsalárd színnel fénylő világ

Tsalárd színnel fénylő világ:

Tsak kívül szép mint a' virág.

Mint tündöklő arany's ezüst,

Elenyészik mint tüzi füst.

n) Antiphona: Omne quod dat mihi Pater

Omne, quod dat mihi Pater, ad me veniet, et eum, qui venit ad me, non eiiciam foras.

o) Mária siralma

Nem tudtam a búról,

most a bú megölel,

halványsággal belehel.

Jaj nekem, én fiam,

égi virágszál,

igen elváltotztál,

messzire távoztál.

Iszonyú vasszegek

törrik a csontodat,

facsarják izmodat,

jaj, én fiam, én fiam,

feketülő vérrrel

1. A mélységekből kiáltok hozzád, Uram, Uram, hallgasd meg az én szómat.

2. Legyenek a te füleid figyelmesek az én könnyörgésemnek szavára.

3. Ha a gonoszságokat számon tartod, Uram, Uram, ki áll meg akkor te-előtted?

4. De nálad kegyelem vagyok, és a te törvényed miatt reménykedem benned, Uram.

j) Virrasztó népének

(Sopron megyei virrasztóénekek;

ed. Lajtha László)

k) Antifóna

Ne vesd meg kezédnek alkotását!

l) A 137/138. zsolnárból

1. Hálát adok neked, Uram, teljes szívemből, mert meghallgattad az én szómat.

2. Az angyalok színe előtt éneklek néked, és leborulok a te szentélyed előtt.

9. Az Úr elvégzi, amit énbennem kezdett, Uram, a te irgalmad örökkévaló, ne vesd meg kezédnek alkotását.

Adj, Uram, nekik örök nyugodalmat, és az örök világosság fényeskedjék nekik.

m) Virrasztó népének

(Sopron megyei virrasztóénekek;

ed. Lajtha László)

n) Antifóna

Mindaz, akit nekem ad az Atya, hozzám jön; és aki énhozzám jövend, ki nem vetem.

o) Mária siralma

(Weöres Sándor: Mária siralma a *Második szimfóniából*)

csombókos a hajad.
 Az éjjel álmomban
 kicsi baba voltál,
 fürdettelek téged
 egy nagy tekenőben.
 Abban a nagy tekenőben
 tükrözött az égbolt,
 jaj, én fiam, én fiam,
 két szemed is kék volt.
 Gonoszok lándzsája
 szúrja át a melled,
 gyere vissza, jaj, én fiam,
 maradj anyád mellett.
 Álmomban csókoltam
 apró dundi lábad,
 mosolygott a csöpp szád,
 jaj, én fiam, én fiam,
 hadd menjek utánad.
 Véred hullása,
 szemeim sírása,
 szép arcodnak hervadása
 szívem szakadása.
 Gőgicsélve heverésztél,
 két karomba dőlve,
 hullt, csak hullt a zápor könnyem
 a nagy tekenőbe.
 Rászegeztek a keresztre,
 nem igaz, nem, nem,
 jaj nekem, megfulladok,
 fogjatok föl engem.
 Szíved fárad,
 karod is kiszárad,
 éjfél tájban sötét hollók
 tépázzák a vállad.
 Jaj nekem, én fiam,
 jaj, én fiam.

III. Vigilia defunctorum

6. Invitatorium: Circumdederunt me

Antiphona: Circumdederunt me gemitus mortis,
 dolores inferni circumdederunt me.

Psalmus 94/95: Venite, exsultemus Domino,
 iubilemus Deo, salutari nostro, praeoccupemus
 faciem eius in confessione, et in psalmis
 iubilemus ei.

Antiphona: Circumdederunt me gemitus mortis,
 dolores inferni circumdederunt me.

7. a) Antiphona: Dirige Domine Deus

Dirige, Domine, Deus meus, in conspectu tuo
 viam meam.

III. Halotti virrasztó zsoltosma

6. Meghívó zsoltár

Antifóna: Körülvettek engem a halál gyötrelmei,
 és az alvilág kínjai körülvettek engem.

A 94/95. zsoltárból: Jöjjetek, örvendezzünk az
 Úrnak, vígadjunk a mi szabadító Istenünknek,
 járuljunk az ő színe elé hálaadással, és zsoltárok
 dicséretével vígadozzunk néki.

Antifóna: Körülvettek engem a halál gyötrelmei,
 és az alvilág kínjai körülvettek engem.

7. a) Antifóna

Uram, én Istenem, egyenged elötted utamat.

b) Psalmus 5: Verba mea

1. Verba mea auribus percipe, Domine: intellige clamorem meum.
2. Intende voci orationis meae: rex meus, et Deus meus.
3. Quoniam ad te orabo: Domine, mane exaudies vocem meam.
- 4a. Mane astabo tibi et videbo: quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.
- 4b. Neque habitabit iuxta te malignus: neque permanebunt iniusti ante oculos tuos.
5. Odisti omnes, qui operantur iniquitatem: perdes omnes, qui loquuntur mendacium; virum sanguinum et dolosum abominabitur Dominus.
6. Ego autem in multitudine misericordiae tuae introibo in domum tuam: adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.
7. Domine, deduc me in iustitia tua: propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam.

8. a) Antiphona: Convertere Domine

Convertere, Domine, et eripe animam meam, quoniam non est in morte, qui memor sit tui.

b) Psalmus 6: Domine, ne in furore tuo arguas me

1. Domine, ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripas me.
2. Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum: sana me, Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.
3. Et anima mea turbata est valde: sed tu, Domine, usquequo?
4. Convertere, Domine, et eripe animam meam: salvum me fac propter misericordiam tuam.
5. Quoniam non est in morte, qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?

9. a) Antiphona: Nequando rapiat

Nequando rapiat, ut leo, animam meam, dum non est, qui redimat, neque qui salvum faciat.

b) Psalmus 7: Domine Deus meus in te speravi

1. Domine, Deus meus, in te speravi: salvum me fac ex omnibus persequentibus me, et libera me.
2. Nequando rapiat, ut leo, animam meam: dum non est, qui redimat, neque qui salvum faciat.
3. Domine, Deus meus, si feci istud: si est iniquitas in manibus meis.
4. Si reddidi retribuentibus mihi mala: decidam merito ab inimicis meis inanis.

b) Az 5. zsoltárból

1. Halljad meg, Uram, szavaimat, értsd meg az én kiáltásaimat.
2. Figyelmezz az én hívó szavamra, én királyom és én Istenem.
3. Mert neked könyörgök, Uram, már kora reggel halljad meg hangomat.
- 4a. Elődbe állok reggel és feléd tekintek, mert nem olyan Isten vagy te, akinek tetszenék a gonoszság,
- 4b. s a bűnös nem lakhat nálad, az igaztalan ember nem marad meg a te színed előtt.
5. Gyűlölöd mind, akik gonoszságot cselekszenek, elveszted mind a hazugokat, utálja az Úr a vérszopó és álnok embert.
6. Én pedig irgalmaddal eltöltve belépek a te házádba, istenfélelemmel imádkozom szent templomodnál.
7. Uram, ellenségeim miatt te vezérelj igazságodban engem, egyengesd előttem utamat.

8. a) Antifóna

Térj hozzám, Uram, és mentsd ki lelkemet, mert nincs, aki a holtak közt megemlékezne rólad.

b) A 6. zsoltárból

1. Uram, ne büntess engem haragodban, ne sújtsál engem felindulásodban.
2. Könyörülj rajtam, Uram, mert erőtlen vagyok, gyógyíts meg, Uram, mert megháborodtam csontjaim.
3. És igen megrendült az én lelkem, te pedig, Uram, meddig vagy még távol?
4. Térj hozzám, Uram, és mentsd ki lelkemet, szabadíts meg engem irgalmasságodért.
5. Mert nincs, aki a holtak közt megemlékezne rólad, a sírban pedig ki ad néked hálát?

9. a) Antifóna

Nehogy elragadjá, mint az oroszlán, az én lelkemet, mert nincsen, aki megmentsen, sem aki kiszabadítson engem.

b) A 7. zsoltárból

1. Uram, én Istenem, tebenned bízom, ments meg üldözőimtől, és szabadíts meg engem!
2. Nehogy elragadják, mint az oroszlán, az én életemet, és szétszaggassanak, mert nincsen, aki megmentsen.
3. Uram, én Istenem, ha úgy cselekedtem, ha gonoszság vagyok a kezeimben,
4. ha visszafizettem volna a rosszat, amit nekem tetek, ha megraboltam ellenségemet, és kifosztva hagytam el,

5. Persequatur inimicus animam meam et comprehendet, et conculcet in terra vitam meam: et gloriam meam in pulverem deducat.

6. Exsurge, Domine, in ira tua: et exaltare in finibus inimicorum meorum.

7. Et exsurge, Domine, Deus meus, in praecepto, quod mandasti:

9. Iudica me, Domine, secundum iustitiam meam: et secundum innocentiam meam super me.

18. Confitebor Domino secundum iustitiam eius: et psallam nomini Domini altissimi.

10. Pater noster

Pater noster, qui es in caelis, sanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum, fiat voluntas tua, sicut in caelo, et in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie, et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos a malo. Amen.

11. Lectio (Job 1,21)

ערם יצתי מבטן אמי וערם אשוב שמה יהוה
נחן ויהוה לקח יהי שם יהוה מברך:

γυμνὸς ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρὸς μου, γυμνὸς
καὶ ἀπελεύσομαι ἐκεῖ· ὁ κύριος ἔδωκεν, ὁ κύριος
ἀφείλατο· ὡς τῷ κυρίῳ ἔδοξεν. οὕτως καὶ ἐγένετο·
εἶη τὸ ὄνομα κυρίου εὐλογημένον.

Nudus egressus sum de utero matris meae et nudus revertar illuc. Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum.

12. Responsorium: Libera me Domine de viis inferni

Libera me, Domine, de viis inferni, qui portas aereas confregisti, et visitasti infernum, et dedisti eis lumen, ut viderent te: * Qui erant in poenis tenebrarum. V) Clamantes et dicentes: Advenisti, Redemptor noster. * Qui erant in poenis tenebrarum.

13. Ricerare sopra il Motto a 4 voci

14. Antiphona: Exsultabunt Domino ossa humiliata

Exsultabunt Domino ossa humiliata.

5. akkor üldözzön az ellenség és fogjon el engem, tapossa meg a földön életemet, és dicsőségemet porrá tegye.

6. Kelj fel, Uram, haragodban, kelj fel ellenségedim dühössége ellen,

7. és kelj fel, én Istenem, arra az ítéletre, melyet te rendeltél.

9. Ítélj meg engem, Uram, igazságom szerint, és tégy vélem ártatlanságom szerint.

18. Én pedig hálát adok az Úrnak igazságaért, és éneklek a Fölséges Úr nevének.

10. Mi Atyánk

Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben, szenteltesd meg a te neved, jöjjön el a te országod, legyen meg a te akarod, miképpen mennyben, azonképpen itt a földön is. Mindennapi kenyérünket add meg nekünk ma, és bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek, és ne vígy minket a kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól. Amen.

11. Olvasmány (héber görög és latin nyelven)

Mezítlen jöttem ki anyámnak méhéből, és mezítlen térek vissza. Az Úr adta, az Úr elvette, amint az Úrnak tetszett, úgy lett; legyen áldott az Úr neve. (Jób 1,21).

12. Responzórium

Szabadíts meg, Uram, az alvilág útjaitól, ki az érckapukat összetörted; ki meglátogattad az alvilágot, és fényt vittél nekik, hogy megláthassanak téged: * a sötétség kínjai közt szenvedők. *Verzus:* „Megjöttél hát, mi Megváltónk!” — kiáltottak és mondták * a sötétség kínjai közt szenvedők.

13. Négyszólamú ricercare a Mottó zenéjére (vonósötös)

14. Antifóna

Örvendeznek majd az Úrnak az én megalázott csontjaim.

15. Honneni Elohim (Psalmus 51/50)

: פשעי : חנני אלהים כחסרך כרב רחמיך מחה פשעי
 : הרבה כבסני מעוני ומחמאתי מהרני
 : הך-בעוון חוללתי ובחמאי יחמתי אמי
 : הסתר פניך מחמאי וכל-עונתי מחה
 : לב מהור ברא-לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי
 : אל-השליכני מלפניך רוח קדשך אל-תקח ממני
 : השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה הסמכני
 : אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך
 : הישיבה ברצונך את-ציון תבנה חומות ירושלם :

15. Az 51/50. zsoltárból (héber nyelven)

Könyörülj rajtam, Isten, a te nagy irgalmasságod szerint. És a te könyörületednek sokasága szerint töröld el az én gonoszságomat. Mert íme, már gonoszságban fogantattam, és bűnben fogadott engem anyám. Fordítsd el orcádat bűneimtől, és töröld el minden gonoszságomat. Tiszta szívet teremts bennem, ó, Isten, és az igaz lelket újítsd meg bensőmben. Ne vess el engem orcád elől, és szent lelkedet ne vond meg tőlem. Add vissza nekem a te üdvösségednek örömét, és készséges lélekkel erősíts meg engem. Uram, nyisd meg ajkaimat, és szám a te dicséretedet hirdeti. Cselekedj kegyesen, Uram, Sionnal jóakarotod szerint, hogy megépüljenek Jeruzsálemnek falai.

16. Antiphona: Absolve Domine

Absolve, Domine, animas eorum ab omni vinculo delictorum, ut in resurrectionis gloria inter sanctos tuos resuscitati respirent.

16. Antifóna

Oldd fel, Uram, az ő lelküket bűneiknek minden kötelékéből, hogy szenteid között feltámasztatván a feltámadás dicsőségében megújuljanak.

17. Canticum Ezechiae (Isaiae 38,11–13.15)

11. Ego dixi: In dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi.
 12. Quaesivi residuum annorum meorum ... Non videbo Dominum Deum in terra viventium.
 13. Non aspiciam hominem ultra, et habitatorem quietis.
 15. Praecisa est, velut a texente, vita mea: dum adhuc ordiret, succidit me, de mane usque ad vesperam finies me.

17. Ezekias énekéből (Izaiás 38,11–13.15)

11. Mondám: az én életemnek közepén kell elmennem az alvilág kapuihoz.
 12. Megfosztván éveim maradékától [mondám]: nem látom többé az Úr Istent az élők földjén.
 13. Nem látok többé embert a földnek lakói között.
 15. Életem elmetszve, mintha elvágta volna a takács, alighogy szőni kezdett, máris elvágott engem, reggeltől estére végzesz velem.

18. Psalmus 129/130: De profundis clamavi ad te Domine

1. De profundis clamavi ad te, Domine: Domine, exaudi vocem meam:
 2. Fiant aures tuae intendentes: in vocem deprecationis meae.
 5. Sustinuit anima mea in verbo eius: speravit anima mea in Domino.
 6. A custodia matutina usque ad noctem: speret Israel in Domino.

18. A 129/130. zsoltárból

1. A mélységekből kiáltok hozzád, ó, Uram, Uram, hallgasd meg az én szómat.
 2. Legyenek a te füleid figyelmesek az én könyörgésemnek szavára.
 5. Reménykedik az én lelkem az ő igéjében, az én lelkem az Úrra várakozik.
 6. Míként virrasztó a hajnal jöttére, várakozzék az Úrra Izrael.

19. Choral: „Minden eltűnendők ...”

Elfáradtam, Istenem,
 húnyd le végre két szemem.
 Majd, ha nyílik alkalom,
 nyíljon, mint egy tűnt napon.

19. Korál: „Minden eltűnendők ...”

(Tandori Dezső: „Minden eltűnendők ...”)

„Hátha képzelet suhan
 akkor is, ha vége van.
 Tárva, nyitva körbeér,
 jötte, múltá mit sem ér”.

IV. Absolutio

20. Introitus: **Requiem aeternam**

Requiem aeternam dona eis, Domine, et lux perpetua luceat eis.

21. Processio

a) **Én imádoztam, a kereszttövémbe hullva**

Én imádoztam, a kereszttövémbe
hullva kábítsd el örök ájulásba,
bukva lábadról letörölni véred
halva, hajammal.

Nélküled, lelkem, se-halok se-élek,
sárga pusztában kihasadt a mellem,
tűröm ébren, rámtenyerelet oroszlán
tördeli bordám.

Veszve szemhéjam, kiguvadt szememből
szüntelen bánat kopog, árnyeső hull
és az élő szív az üres világon
mégse szakad meg.

b) **Communio: Lux aeterna**

Lux aeterna luceat eis, Domine, cum sanctis tuis
in aeternum, quia pius es.

22. Oratio

Non intres in iudicium cum servo tuo, Domine,
quia nullus iustificabitur homo apud te, nisi per
te omnium peccatorum ei tribuatur remissio.
Non ergo, Domine, eum, quaesumus, iudicialis
sententia tua premat, quem tibi vera supplicatio
fidei Christianae commendat, sed gratia tua illi
succurrente mereatur evadere iudicium
ultionis, qui dum viveret, insignitus est
signaculo sanctae Trinitatis!

23. Responsorium: **Subvenite**

Subvenite, sancti Dei, occurrere, angeli Domini,
* suscipientes animam eius, ** offerentes eam in
conspectu Altissimi. V) Suscipiat te Christus,
qui vocavit te, et in sinu Abrahae angeli
deducant te. * Suscipientes ... Requiem
aeternam dona ei, Domine et lux perpetua
luceat ei. ** Offerentes ...

24. Oratio

Deus, cui omnia vivunt et cui non pereunt
moriendo corpora nostra, sed mutantur in
melius, te supplices deprecamur, ut suscipi
iubeas animam famuli tui, fratris nostri, per

IV. Feloldozás

20. Mísekezdő ének

Adj, Uram, örök nyugodalmat nekik, és az örök
világosság fényeskedjék nekik.

21. Processió

a) **Én imádoztam, a kereszttövémbe hullva**

(Weöres Sándor: *Szent György és a sárkány*)

b) **Áldozási ének**

Az örök világosság fényeskedjék nekik, Uram,
szenteiddel mindörökké, mert kegyes vagy.

22. Könyörgés

Ne szállj perbe a te szolgálóddal, Urunk, mert
meg nem igazul tenálad az ember, ha általad
meg nem adatik néki minden bűneinek bocsá-
nata: ne sújtsa hát, kérünk, Urunk, őt a te bírói
ítéleted, kit a keresztény hit igaz esedezése né-
ked ajánl, hanem siess segítségére a te kegyel-
meddel, és méltasd, hogy elkerülje a bosszuló
ítéletet ő, kit míg élt, a Szentháromság pecsétje
megjelölt!

23. Responzórium

Jöjjetek, Isten szentjei, siessetek, az Úrnak angya-
lai, * fogadjátok az ő lelkét, ** és vigyétek a Föl-
sleges színe elé. *Verzus:* Fogadjon be téged Krisz-
tus, aki meghívott téged, és az angyalok vezesse-
nek téged Ábrahám kebelébe. * Fogadjátok ...
Adj, Uram, neki örök nyugodalmat, és az örök
világosság fényeskedjék neki. ** És vigyétek ...

24. Könyörgés

Isten, kinek mindenek élnek, s ki előtt meghal-
ván sem vesznek el a mi testeink, hanem jobbra
változnak, téged esedezve kérünk, hogy fölvé-
tetni parancsold a te szolgálódnak, a mi atyánkfí-

manus sanctorum angelorum tuorum, deducendam in sinu amici tui, Abrahæ patriarchæ, resuscitandamque in novissimo magni iudicii die, et quicquid vitiorum, fallente diabolo, contraxit, tu pius et misericors abluere indulgendo!

25. Responsorium: Ne recorderis

Ne recorderis peccata mea, Domine, * dum veneris iudicare saeculum per ignem. V) Dirige, Domine, Deus meus, in conspectu tuo viam meam. * Dum veneris ... V) Requiem aeternam dona ei, Domine, et lux perpetua luceat ei. * Dum veneris ...

26. Oratio

Fac, quaesumus, Domine, hanc cum servo tuo gratiam, ut factorum suorum in poenis non recipiat vicem, qui tuam in votis tenuit voluntatem, ut sicut hic eum vera fides iunxit fidelium turmis, ita illic eum tua miseratio societ angelicis choris.

27. Responsorium: Libera me Domine de morte aeterna

Libera me, Domine, de morte aeterna in die illa tremenda, * quando caeli movendi sunt et terra.

V) Deus, vita viventium, spes morientium salusque omnium in te credentium, miserere omnium ex hac luce migrantium. * Quando caeli movendi sunt et terra.

V) Tremens factus sum ego et timeo, cum discussio venerit atque ventura ira. * Quando ...

V) Dies illa dies irae, dies calamitatis et miseriae, dies magna et amara valde. * Quando ...

V) Dum caelum mutatur, et terra movetur, tunc veniet Sanctus sanctorum in nubibus caelorum, ostendens vulnera sua. O quam felix anima, quam levat iustitia, dicens in gaudio viso suo Domino: Miserere mei, miserere mei, tu mea spes, iustorum et requies, Sancte, suscipe me. * Quando ...

V) Quam dulcem vocem audient iusti, quibus dicitur: Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis est paratum. * Quando ...

V) O Domine, Rex regum, imaginem tuam ne deseras, sed potius miserere, quam irascaris. * Quando ...

ának lelkét a te szent angyalaidnak keze által: vezessék azt a te barátodnak, Ábrahám pátriárkának kebelére, támadjon föl a nagy ítéletkor az utolsó napon, és ha az ördög cselvetése folytán valami vétket magára vont, a te kegyes és irgalmas megbocsátásod törölje le róla!

25. Responzórium

Ne emlékezzél meg vétkeimről, Uram, * midőn eljössz megítélni tűz által a világot. *Verzus:* Igazgasd, Uristen, a te színed előtt lépteimet. * midőn eljössz ... *Verzus:* Örök nyugodalmat adj, Uram, neki, és az örök világosság fényeskedjék neki, * midőn eljössz ...

26. Könyörgés

Cselekedjél, kérünk, Urunk, a te szolgálóddal a te kegyelmed szerint, hogy az ő tetteinek osztályrészét kínokban el ne nyerje, ki szándéka szerint a te akarodat őrizte, hogy amiképpen itt az igaz hit kapcsolta őt a hívek seregéhez, azonképpen ott a te könyörületességed adja meg neki az angyali karok társaságát.

27. Responzórium

Ments meg engem, Uram, az örök haláltól ama félelmetes napon, * mikor megrendülnek az egek és a föld.

V) Isten, élők élete, halandók reménysége, és minden benned hívőknek üdvössége, könyörülj mindazokon, kik a föld fényéből eltávoznak. * Mikor megrendülnek az egek és a föld.

V) Megrettentem én, és félek attól, amikor eljön a számonkérés és a büntető harag. * Mikor ...

V) Ama nap a harag napja, a szorongatásé és nyomorúságé, nagy és igen keserves. * Mikor ...

V) Midőn az egek elváltoznak, és a föld megrendül, akkor eljön a szentek Szentje az ég felhőiben és megmutatja sebeit. Ó, mily boldog az a lélek, akit felemel az (isteni) igazság, és örömmel mondja, midőn látja az ő Urát: „Könyörülj rajtam, könyörülj rajtam, te, reménységem, az igazaknak megnyugvása! Szent, végy fel engem. * Mikor ...

V) Mily édes hangot hallanak majd az igazak, kiknek ez mondatik: „Jertek, Atyám áldottai, és vegyétek az országot, mely nektek készítettett ...” * Mikor ...

V) Ó, Uram, királyok Királya, ne hagyd el a te képmásodat, s könyörüljél inkább, mint hogy haragudnál. * Mikor ...

V) Sancte Michael archangele, libera, Domine, animas omnium fidelium defunctorum de manu Belial. Defendet eas Iesus Christus, hic et in futuro, amen. * Quando caeli movendi sunt et terra. Dum veneris iudicare saeculum per ignem, quando caeli movendi sunt et terra.

28. Oratio

Absolve, quaesumus, Domine, animam famulitui, fratris nostri, ut defunctus saeculo tibi vivat, et quae per fragilitatem carnis humanae conversationis commisit peccata, tu venia misericordissimae pietatis absterge.

29. Air und Choral - Hommage à J.S.B.

Variatione sopra „Ich bin nun achtzig Jahr“ (Kantate 71. Gott ist mein König)

a) Air

Ich bin nun achtzig Jahr, warum soll dein Knecht sich mehr beschweren; ich will umkehren, daß ich sterbe in meiner Stadt, bei meines Vaters und meiner Mutter Grab. (2Samuel 19,35.37)

b) Choral

Adja meg az Isten,
Mít adni nem szokott.
Száz bús vasárnap helyett
Sok vig hétköznapot,
Adja meg az Isten.

Adja meg az Isten
Sírásaink végét,
Lelkiünknek teljességes
S vágyott békeségét,
Adja meg az Isten.

30. Antiphona in processione: In paradisum

In paradisum deducant te angeli, in tuo adventu occurrant apostoli. * Suscipiant te martyres, ** et perducant te in civitatem sanctam Ierusalem. V) Chorus angelorum te suscipiat, et cum Lazaro quondam paupere aeternam habeas requiem. * Suscipiant te ... V) Requiem aeternam dona ei, Domine, et lux perpetua luceat ei ** et perducant ... In paradisum ...

V) Szent Mihály arkangyal, ments meg, Uram, minden megholt hívóknak lelkét Belial kezéből. Védelmezze őket a Jézus Krisztus itt, és a jövőben, amen. * Mikor megrendülnek az eget és a föld, midőn eljössz ítélni tűz által a világot, mikor megrendülnek az eget és a föld.

28. Könyörgés

Oldozd föl, kérünk, Urunk, a te szolgádnak, a mi atyánkfiának lelkét, hogy meghalván a világnak, neked éljen, és bűneit, melyeket az emberi test állapotának törekenysége által elkövetett, te töröld le nagyirgalmú kegyességednek megbocsátásával.

29. Ária és korál – J. S. Bach emlékére

Variáció az „Ich bin nun achtzig Jahr“ (71. kantáta: Gott ist mein König) áriájára.

a) Ária

Most nyolcvan esztendő vagyok. Miért kell a Te szolgádnak még tehernek lennie. Megfordulok, hogy városomban, atyám és anyám sírja közelében halhassak meg. (2Sámuel 19,35.37)

b) Korál (gyanánt)

(Ady Endre: *Adja az Isten*)

30 Processziós antifóna

A paradicsomba vezessenek be téged az angyalok, érkezésedre siessenek oda az apostolok. * Fogadjanak téged a vértanúk, és vigyenek be a szent városba, Jeruzsálembe. V) Az angyalok kara fogadjon téged, és Lázárral, az egykori szegénnyel nyerd el az örök nyugodalmat. * Fogadjanak téged ... V) Örök nyugodalmat adj neki, Uram, és az örök világosság fényeskedjék neki. ** És vigyenek be a szent városba, Jeruzsálembe. A paradicsomba ...

V. Depositio corporis

31. Il silenzio dei morti

Il silenzio dei morti è simile
 Il silenzio dei morti è simile
 al lento apparire dei soli d'inverno
 al mattino.
 A fatica s'avanza
 lungo i muri dei cimiteri del mondo.

32 a) Ricerzare sopra „Aus tiefer Not schrei ich zu dir“

b) Hallod-e, te sötét árnyék

Hallod-e, te sötét árnyék, ember vagy-e vagy
 csak árnykép.
 Nem vagyok én sötét árnyék, sem ember, sem
 puszta árnykép.
 Égi boltban kabát vagyok, rézgombjaim
 a csillagok,
 Égi boltban kabát vagyok, rézgombjaim
 a csillagok.

Ha te vagy az ég kabátja, én vagyok az, aki
 váltja.
 Én vagyok az, aki vakon bámulok ki az ablakon.
 Hívlak, Isten, nyújtsd a karod, mikor szemem
 eltakarod.
 Hívlak, ha vagy, nyújtsd a karod, legyen úgy,
 ahogy akarod.

Nyisd meg nekem a dombtetőt, a dombtetőn
 a temetőt.

A dombtetőn a temetőt, adj odáig menni erőt.
 Hadd készítsék ott heverőt, hadd feküdjem le
 a sárba.

Hadd feküdjem le a sárba, ahogy kulcs talál
 a zárba.

Búcsúznék már, de nem könnyű, szakad
 szememből a könnyű.

Ősz szakállal mennydörögve gyöngyöt szór az
 ég a rögre.

Szakad az eső a földre, fehér szemfödővel főd be.
 Szakad az eső a földre, belemosódom a ködbe.

33. Oratio

Deus, qui fundasti terram, formasti caelos, qui
 loca sideribus stabilita fixisti, qui captivum
 laqueo mortis hominem lavacri ablutione
 reparasti, qui sepultos Abraham, Isaac et Iacob
 in spelunca duplici in libro vitae ac totius

V. Az eltemetés

31. „A holtak csendje“

(Laura Romani: *Il silenzio dei morti*)

A holtak csendje hasonló
 a reggelente lassan felderengő
 téli napfelkeltékhez.
 Keservesen halad
 előre az ember
 a világ temetőinek falai mentén.

32. a) Zenekari ricercare az „Aus tiefer Not schrei ich zu dir“ korál zenéjére

b) Hallod-e, te sötét árnyék

(Orbán Ottó: *Hallod-e, te sötét árnyék*)

33. Könyörgés

Isten, ki megteremtetted a földet, megalkottad
 a mennyeket, ki szilárd helyet rendeltél a csillag-
 zatoknak, ki a halál törének foglyul esett embert
 az újjászületés fürdője által megtisztítottad, ki a ket-
 tős barlangba temetett Ábrahámot, Izsákot és Já-

gloriae principes annotasti benedicendos, ita benedicere digneris hunc tumulum famuli tui, fratris nostri, ut hic eum requiescere facias, et in sinu Abrahae, Isaac et Iacob collocare digneris, qui Dominum nostrum, Iesum Christum, contritis laqueis ab inferis ad salutem credentium resurgere, se suorumque membra resuscitare iussisti!

Respice, Domine, super hanc fabricam sepulturae: descendat ad eam, Domine, Spiritus tuus Sanctus, ut te iubente, sit in hoc loco famulo tuo, fratri nostro quietus dormitio, et tempore iudicii tui cum sanctis omnibus vera resurrectio!

34. a) Antiphona: Aperite mihi

Aperite mihi portas iustitiae, ingressus in eas confitebor Domino.

b) Psalmus 117/118: Confitemini Domino

1. Confitemini Domino, quoniam bonus: quoniam in saeculum misericordia eius.
2. Dicat nunc Israel, quoniam bonus: quoniam in saeculum misericordia eius.
3. Dicat nunc domus Aaron: quoniam in saeculum misericordia eius.
4. Dicant nunc, qui timent Dominum: quoniam in saeculum misericordia eius.
17. Non moriar, sed vivam: et narrabo opera Domini.
18. Castigans castigavit me Dominus: et morti non tradidit me.

c) Antiphona: Aperite mihi

Aperite mihi portas iustitiae, ingressus in eas confitebor Domino.

35. a) Antiphona: Ingrediar

Ingrediar in locum tabernaculi Admirabilis, usque ad domum Dei.

b) Psalmus 41/42: Quemadmodum desiderat

1. Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te, Deus.
3. Fuerunt mihi lacrimae meae panes die ac nocte: dum dicitur mihi cotidie: Ubi est Deus tuus?
6. Quare tristis es, anima mea? et quare conturbas me?
12. Apud me oratio Deo vitae meae, dicam Deo: Susceptor meus es.
13. Quare oblitus es mei? et quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus?

kóbot az élet könyvébe jegyezted, hogy megáldásnak mint a teljes dicsőség fejedelmei: úgy méltóztassál megáldani e sírját a te szolgálódnak, a mi atyánkfíának, hogy őt itt nyugosztald, és Ábrahám, Izsák és Jákob kebelére helyezni méltóztassál, ki a mi Urunkat, Jézus Krisztust, a halál tőreit lerontván, a poklokról a hívők üdvösségére föltámadni, magát és az ő tagjait életre kelteni rendelted!

Tekints le, Urunk, e sírnak alkotmányára: szálljon le rá, Urunk, a te Szentlelked, hogy a te rendelésed szerint legyen e helyen a te szolgálódnak, a mi atyánkfíának nyugodalmas aluvása, és az ítélet idején a te minden szentjéddel igaz föltámadása!

34. Antifóna (a sír megnyitásakor)

Nyissátok meg nékem az igazság kapuit; bemenvén rajtuk hálát adok az Úrnak

b) A 117/118. zsoltárból

1. Hálát adjatok az Úrnak, mert jó, mert az ő irgalmassága örökkévaló.
2. Mondja most Izrael: mert jó, mert az ő irgalmassága örökkévaló.
3. Mondja most Áronnak háza: mert az ő irgalmassága örökkévaló.
4. Mondják most, akik az Urat félik: mert az ő irgalmassága örökkévaló.
17. Nem halok meg, hanem élek, és hirdetem az Úr cselekedeteit.
18. Csapásaival igen megfenyített engem az Úr, de a halálnak nem adott át engem.

c) Az antifóna megismétlése

Nyissátok meg nékem az igazság kapuit; bemenvén rajtuk hálát adok az Úrnak.

35. d) Antifóna (a holttest lebocsátásakor)

Belépek a Csodálatos hajlékának helyére, az Istennek házába.

b) A 41/42. zsoltárból

1. Amint kívánczik a szarvas a forrás vizéhez, úgy kívánczik a lelkem Tehozzád, Isten!
3. Az én könnyhullásom kenyerem lett nékem éjjel és nappal, midőn naponta mondják nekem: Hol van a Te istened?
6. Miért vagy szomorú, én lelkem? Miért háborgsz bennem?
12. S most esdeklek az én életem Istenéhez, és mondom az Istennek: Te vagy az én oltalmazóm!
13. Miért feledkeztlél meg rólam! Miért kell szomorúan járnom, míg ellenség sanyargat engem?

c) Oratio

Tibi, Domine, commendamus animam famulitui, ut defunctus saeculo, tibi vivat, et peccata, quae per fragilitatem mundanae conversationis commisit, tu venia misericordissimae pietatis absterge.

36. a) Antiphona: Haec requies

Haec requies mea in saeculum saeculi. Hic habitabo, quoniam egi eam.

b) Psalmus 131/132: Memento Domine David

1. Memento, Domine, David: et omnis mansuetudinis eius.
2. Sicut iuravit Domino: votum vovit Deo Iacob.
3. Si introiero in tabernaculum domus meae: si ascendero in lectum strati mei.
4. Si dedero somnum oculis meis: et palpebris meis dormitationem.
5. Et requiem temporibus meis: donec inveniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob.

37. a) Antiphona: De terra plasmasti me

De terra plasmasti me, et carne induisti me, redemptor meus, Domine, resuscita me in novissimo die.

b) Psalmus 138/139: Domine probasti me

1. Domine, probasti me et cognovisti me: tu cognovisti sessionem meam, et resurrectionem meam.
6. Quo ibo a spiritu tuo? et quo a facie tua fugiam?
22. Proba me, Deus, et scito cor meum: interroga me, et cognosce semitas meas.

38. a) Antiphona: Non intres

Non intres in iudicium cum servo tuo, Domine, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens.

b) Psalmus 101/102: Domine exaudi

1. Domine, exaudi orationem meam: et clamor meus ad te veniat.
2. Non avertas faciem tuam a me: in quacumque die tribulor, inclina ad me aurem tuam.
12. Dies mei, sicut umbra declinaverunt: et ego sicut faenum arui.

39. a) Antiphona: Omnis spiritus

Omnis spiritus laudet Dominum.

c) Könyörgés

Néked ajánljuk, Urunk, a te szolgáltnak lelkét, hogy meghalván a világnak, neked éljen, és a bűnöket, melyeket a világban való forgolódás törekenysége által elkövetett, te töröld le nagy-irgalmú kegyességednek megbocsátásával.

36. a) Antifóna (a holttest lebocsátása után)

Ez az én nyugodalmam örökkön örökké; itt fogok lakni, mert ezt választottam.

b) A 131/132. zsoltárból

1. Emlékezzél meg, Uram, Dávidról és engedelmes fáradozásáról!
2. Hogy megesküdött az Úrnak fogadást tett Jákób Istenének:
3. Nem megyek be sátoros házamba s nem lépek föl fekvőhelyemre,
4. nem engedek álmat szemeimnek sem pilláimnak szunnyadást, nem hajtom fejem nyugalomra,
5. míg nem helyet találok az Úrnak, hajlékot Jákób Istenének!

37. a) Antifóna (az elföldelés alatt)

A földből alkottál engem, és húsbá öltöztettél; én Megváltóm, Uram, kelts életre engem az utolsó napon.

b) A 138/139. zsoltárból

1. Uram, te megvizsgáltál és ismersz engem, tudod, ha leülök és fölkelek.
6. Hová menjek a te lelked elől? és hová fussak a te színed elől?
22. Vizsgálj meg, Isten, és tudjad a szívemet, tégy próbára és ismerd meg ösvényeimet.

38. a) Antifóna (a sír bezárása után)

Ne szállj ítéletbe a te szolgálddal, Uram; mert nem nyerhet igazolást színed előtt senki élő.

b) A 101/102. zsoltárból

1. Uram, hallgasd meg a én könyörgésemet, és az én kiáltásom jusson eléd.
2. Ne rejsd el a te orcádat énelőlem, szorongatásom napján hajtsd hozzám füledet.
12. Lehanyatlottak napjaim, mint az árnyék, s én, mint a széna, elszáradtam.

39. a) Antifóna

Minden élő dicsérje az Urat.

b) Psalmus 148: Laudate Dominum de caelis— **Hommage à Igor Stravinsky**

1. Laudate Dominum de caelis: laudate eum in excelsis.

3. Laudate eum, sol et luna: laudate eum, omnes stellae, et lumen.

40. Antiphona: Ego sum

Ego sum resurrectio et vita, qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, vivet, et omnis, qui credit in me, non morietur in aeternum.

[Ipse est resurrectio et vita, qui credit in eo, etiam si mortuus fuerit, vivet, et omnis, qui credit in eo, non morietur in aeternum.]

41. a) Nunc dimittis

Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace. (Canticum Simeonis, Lk 2,29)

b) Oratio

Omnipotens sempiterna Deus, qui humano corpori animam inspirare dignatus es, dum te iubente, pulvis in pulverem revertitur, tu imaginem tuam cum sanctis et electis tuis aeternis sedibus praecipias sociari!

c) Canticum Simeonis

Ныне отпускаши раба Твоего, Владыко, по глаголу Твоему с миром: яко видеста очи мои спасение Твое, еже еси уготовал пред лицем всех людей, свет во откровение языков, и славу людей Твоих Израиля.

42. Responsorium: Memento mei Domine

Memento mei, Domine, quia ventus est vita mea, nec aspiciat me visus hominis. V) De profundis clamavi ad te, Domine, Domine, exaudi vocem meam.

43. Psalmus 129/130: De profundis clamavi ad te Domine

1. De profundis clamavi ad te, Domine: Domine, exaudi vocem meam.

2. Fiant aures tuae intendentes: in vocem deprecationis meae.

7. Quia apud Dominum misericordia: et copiosa apud eum redemptio.

8. Et ipse redimet Israel: ex omnibus iniquitatibus eius

b) 148. szoltár**(Igor Stravinsky emlékére)**

1. Dicsérjétek az Urat a mennyekben, dicsérjétek őt a magasságban.

3. Dicsérjétek őt, nap és hold, dicsérjétek őt, mind a fénylő csillagok.

40. Antifóna

Én vagyok a feltámadás és az élet; aki bennem hisz, még ha meghalt is, élni fog; és mindaz, aki hisz én bennem, nem hal meg mindörökké.

[Ő a feltámadás és az élet; aki benne hisz, még ha meghalt is, élni fog; és mindaz, aki hisz őbenne, nem hal meg mindörökké.]

41. a) Simeon hálaéneke

Most bocsátd el szolgádat, Uram, a Te igéd szerint békességben. (Lukács 2,29)

b) Könyörgés

Mindenható, mindörökkévaló Isten, ki az emberi testbe lelket lehellni méltóztattál: midőn a te rendelésedre a por porba fordul, te parancsolt, hogy a te képmásod az örök székeken a te szentjeid és választottaid társaságába soroltassék!

c) Simeon hálaéneke (orosz ejtésű ószláv nyelven)

Most bocsátd el szolgádat, Uram, a Te igéd szerint békességben,

Mert látták szemeim a Te üdvösségedet,

Akit rendeltél minden népek színe előtt,

Hogy fény legyen a népek viláosságára és dicsőségére népednek, Izraelnek. (Lk 2,29–32)

42. ResponzóriumEmlékezzél meg, Uram, arról, hogy csak szellő az én életem, s nem lát már engem többé az emberek tekintete. *Verzus:* A mélységekből kiáltok hozzád, Uram, Uram, hallgasd meg az én szómat.**43. A 129/130. szoltárból**

1. A mélységekből kiáltok hozzád, Uram, Uram, hallgasd meg az én szómat.

2. Legyen a te füled figyelmes az én könyörgésemnek szavára.

7. Mert az Úrnál az irgalmasság és bőséges ónála a szabadítás.

8. És ő szabadítja meg Izraelt mind az ő gonzságaiból.

VI. Consolatio

44. Lamento

Édesanyám, minek szültél?
Elhervadtál, megőszültél. Hiába.

Jaj, merre menjek?
Jaj, merre nézzek?
Jaj, mit rebegjek?
Jaj, mit hazudjak? [...]

Jaj, hol az arcom?
Jaj, hol a múltam?
Jaj, hol az ágyam?
Jaj, hol a sírom?

45. Ricercare sopra il Motto a 5 voci

a) Hol volt, hol nem volt

Hol volt, hol nem volt a világom egyszer.

Milyen puha a levegő.
Csorgó eresz, barakfal, messzeség. [...]
Édeseim! Édeseim! [...]
A szobában emberek ültek. [...]
Míntha szegeket ráztak volna.
Míntha szegeket ráztam volna.
Egyetlen óriás ütés! [...]

b) Oratio

Exauditor omnium, Deus, exaudi nostrorum
fletuum voces, et tribue infirmitatibus nostris
perpetuam sospitatem, ut dum dignanter
gemitum nostri laboris suscipis, tua nos
misericordia semper consolersis!

c) Responsorium: Si bona

Si bona suscepimus de manu Domini, mala
autem quare non sustineamus? * Dominus
dedit, Dominus abstulit; sicut Domino placuit,
ita factum est. ** Sit nomen Domini benedictum.
V) In omnibus his non peccavit Iob labiis suis,
neque quid stultum contra Deum locutus est. *
Dominus dedit. V) Gloria Patri et Filio et Spiritui
Sancto. ** Sit nomen Domini benedictum.

d) Oratio

... Per Christum Dominum nostrum. Amen.
Suscipe, Domine, servum tuum in locum speran-
dae sibi salvationis a misericordia tua. Amen.

e) De szégyen élni

De szégyen élni
De szégyen élni

VI. Vigasztalás

44. Sirató

(Kosztolányi Dezső: *Rapszódia*)

(Kosztolányi Dezső: *A magyar romokon*)

45. Öt szólamú ricercare a Mottó zenéjére

a) Hol volt, hol nem volt

(Kosztolányi Dezső: *Halotti beszéd*)

(Pilinszky János: a Sötét mennyország *KZ Ora-
torium*-ból)

b) Könyörgés

Mindenek meghallgatója, Isten, hallgasd meg
sírásainknak hangjait, és részeltessd gyöngesége-
inket örök épségben, hogy midőn szenvedésünk-
nek keserveit kegyesen elfogadod, könyörüle-
tességeddel mindenkor vigasztalj meg minket!

c) Responsórium

Ha a jókat elvettük az Úr kezéből, a rosszakat
miért nem viselnénk el? * Az Úr adta, az Úr
elvette, amint az Úrnak tetszett, úgy lett: **
legyen áldott az Úr neve. *Verzus:* Mindebben
nem vétkezett Jób ajkaival, és oktalanságot nem
beszélt az Isten ellen. * Az Úr adta ... *Verzus:*
Dicsőség az Atyának és a Fiúnak és a Szentlé-
leknek. ** Legyen áldott az Úr neve.

d) Könyörgés

... Krisztus Urunk által. Amen.
Fogadd be, Uram, a te szolgádat az üdvösség
helyére, melyet a te könyörületességedtől ma-
gának remél! Amen.

e) „De szégyen élni”

(Szép Ernő: *De szégyen élni*)

Tovább köszönni

Tovább beszélni [...]

Bújkálni, várni

Haláltól félni

De szégyen élni

De szégyen élni

f) Psalmus 50/51: Miserere mei Deus

1. Miserere mei, Deus: secundum magnam misericordiam tuam.

2. Et secundum multitudinem miserationum tuarum: dele iniquitatem meam.

46. Prudentius: Iam maesta quiesce querela

a) Iam maesta quiesce querela

Iam, maesta, quiesce, querela,
lacrimas suspendite, matres.
Nullus sua pignora plangat,
mors haec reparatio vitae est.

Sic semina sicca virescunt
iam mortua, iamque sepulta,
quae reddita caespite ab imo
veteres meditantur aristas.

Nunc suscipe, terra, fovendum,
gremioque hunc concipe molli:
hominis tibi membra sequestro,
generosa et fragmina credo. [...]

Veniant modo tempora iusta,
cum spem Deus impleat omnem;
reddas patefacta necesse est,
qualem tibi trado figuram.

b) Oratio

Deus, qui nos melius in domo luctus, quam in domo convivii mones praecogitare, quid simus aut quid erimus in fine, doce nos in hora nostra memorare novissima, ne peccemus, sed supervenientem subito, quasi furem, novissimum corporis diem imperterriti expectemus et laeti capiamus!

47. Chorus: Requiem aeternam

Veniant modo tempora iusta,
cum spem Deus impleat omnem;
reddas patefacta necesse est,
qualem tibi trado figuram.

Requiem aeternam dona eis Domine, et lux perpetua luceat eis.
Requiescat in pace. Amen.

f) Az 50/51. zsoltárból

1. Könyörülj rajtam, Isten, a te nagy irgalmaságod szerint.

2. És a te könyörületednek sokasága szerint töröld el az én gonoszságomat.

46. Prudentius vigasztaló himnusza (1–3., ill. 6. strófák a *Deus ignee fons animarum* himnuszából)

a) Már szűnjél, gyászos panaszolkodás

Már szűnjél, gyászos panaszolkodás,
hagyjatok föl a könnyekkel, anyák!
Senki ne sirassa gyermekeit:
ez a halál az élet helyreállítása.

A száraz magvak így zöldülnek ki
—már halottak, s már eltemetettek—:
a mély talajtól visszaadatva
készülnek a régi kalász-létre.

Most fogadd, föld, hogy melengesd,
s lágy öledbe fogadd be őt;
őrizeted alá adom az ember tagjait,
s nemes darabjait rád bízom.

Jöjjön el majd az igazság ideje,
mikor Isten minden reménységet betölt;
megnyílván vissza kell majd adnod őt,
ahogyan átadom, abban az alakban.

b) Könyörgés

Isten, ki inkább a gyász házában, mintsem a lakodalmas házban intesz megfontolnunk, hogy mik vagyunk vagy mik leszünk végül, taníts minket a jelen órában mindig megemlékeznünk a végső dolgokról, hogy ne vétkezzünk, hanem a testnek egykor tolvajként, hirtelen eljövendő végnapját félelem nélkül várjuk és boldogan fogadjuk.

47. Prudentius himnusának befejezése és zárófohász

Jöjjön el majd az igazság ideje,
mikor Isten minden reménységet betölt;
megnyílván vissza kell majd adnod őt,
ahogyan átadom, abban az alakban.

Adj, Uram, örök nyugodalmat nekik, és az örök világosság fényeskedjék nekik.
Nyugodjék békecségyben. Amen.